

Предшколска установа
„Наша радост“
Смедерево

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

септембар 2020. године

Садржај

Уводне напомене.....	3
1. Портрет устано.....	3
А. Локално окружење установе.....	3
Б. Организациона структура установе.....	4
В. Култура установе.....	8
2. Предшколска установа као место реалног програма васпитно-образовног рада.....	8
А. Програм васпитно-образовног рада са децом као израњајући програм заједничког живљења.....	8
Б. Врсте програма и услуга.....	13
В. Физичко окружење као димензија програма.....	14
3. Предшколска установа као место демократске и инклузивне праксе.....	15
А. Партнерство са породицом.....	15
Б. Повезаност са локалном заједницом.....	17
В. Рад са децом и породицама из осетљивих група.....	18
Г. Транзиција и континуитет.....	19
4. Предшколска установа као место рефлексивне праксе.....	19
А. Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање.....	19
Б. Праћење и вредновање остваривања предшколског програма.....	20

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Законски оквир за настанак Предшколског програма представља Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр.88/17, 27/18 –др.закони, 10/19, 6/20), Закона о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС“, бр. 18/10, 101/17, 113/17 – др. закон, 10/19), Правилник о основама програма предшколског васпитања и образовања („Службени гласник РС“ - „Просветни преглед“, број 16/2018, од 17.09.2018. године). Извештаји о реализацији васпитно-образовног рада, анализа досадашњих искустава у реализацији посебних програма и облика рада, пројеката, потребе породице, специфичности наше локалне заједнице, структура и култура установе и начини учешћа свих актера потенцијали чине важна полазишта у настајању овог програма.

1. ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ

А. Локално окружење

Седиште Предшколске установе „Наша радост“ Смедерево налази се у објекту „Хајди“ у улици Војводе Мишића бр, 4, на територији МЗ Доњи Град, поред саме обале Дунава и древне тврђаве Ђурађа и Јерине. У свом дугогодишњем постојању мењала је седиште, назив, број објеката. Свој најинтензивнији развој достигла је у периоду од 1972. године до 1982. године када је изграђено седам објеката у граду, два објекта у селима и обезбеђено је 25 простора ван седишта Установе при сеоским основним школама и месним заједницама.

Девет вртића представљају места дружења, игре, безбрижности, стваралаштва деце и одраслих. Сваки вртић има своју посебност коју негује заједничком сарадњом деце, васпитача, родитеља и локалне заједнице:

- “Хајди”, улица Војводе Мишића 4, централни вртић са управом Установе;
- „Коцкица“ улица Карађорђева 58;
- “Бамби”, улица Радослава Мирковића 12;
- „Сањалице“, Др. Јована Цвијића
- “Бубамара”, Горичка бб;
- “Лептирић”, Балканска бб;
- “Весели цветови”, 4. јули бб;
- ”Дизниленд”, Јадранска бб;
- ”Пчелица”, Јанка Јанковића бб;

- "Полетарац", Осипаоница;

- Објекат Ртањ на Ртњу.

Б. Организациона структура установе

Распоред васпитних група по објектима са просторним капацитетима

	Објекат	Јаслице	Мешовите	Вртић	Четворочасовни припремни предшколски програм	Укупан број деце	Укупан број група
1.	„Пчелица“, ул. Јанка Јанковића бб	3	3	5	2	305	13
	11 РАДНИХ СОБА ЗА БОРАВАК ДЕЦЕ, МЕДИЈАТЕКА, ИГРАОНИЦА, ДВОРИШТЕ ОБЈЕКТА, МАГАЦИНСКИ ПРОСТОР Површина објекта 2521 м ² Површина дворишта 10.305.м ²						
2.	„Дизниленд“, ул.Јадранска бб	4	1	8	1	330	14
	14 РАДНИХ СОБА ЗА БОРАВАК ДЕЦЕ, ФИСКУЛТУРНА САЛА Површина објекта 2100м ²						
3.	„Хајди“, ул.Војводе Мишића, 4	4		8	2	318	14
	12 РАДНИХ СОБА ЗА БОРАВАК ДЕЦЕ, ФИСКУЛТУРНА САЛА, ДВОРИШТЕ						
4.	„Бамби“ ул. Радосава Мирковића, бб	1	Друга смена 1	7	1	216	14
	„БАМБИ“: 8 РАДНИХ СОБА ЗА БОРАВАК ДЕЦЕ						
5.	„Бубамара“ ул. Горанска бб	2	2	6		249	10
	10 РАДНИХ СОБА ЗА БОРАВАК ДЕЦЕ:, ФИСКУЛТУРНА САЛА, ДВОРИШТЕ						
6.	„Лептирић“ ул. Балканска, бб	2		4	2	198	8

7 РАДНИХ СОБА ЗА БОРАВАК ДЕЦЕ: НЕМА ФИСКУЛТУРНЕ САЛЕ, ШКОЛСКО ДВОРИШТЕ							
7.	„Весели цветови“	3	2	9	1	355	15
14 РАДНИХ СОБА ЗА БОРАВАК ДЕЦЕ, ФИСКУЛТУРНА САЛА							
8.	„Полетарац“, Осипаоница	1	1		1	79	3
4 РАДНЕ СОБЕ за БОРАВАК ДЕЦЕ:, ФИСКУЛТУРНА САЛА, ДВОРИШТЕ							
9.	„Коцкица“ Карађорђева 5						
3 РАДНЕ СОБЕ ЗА БОРАВАК ДЕЦЕ							
10	„Сањалице“ Др. Јован Цвијић						
7 РАДНИХ СОБЕ ЗА БОРАВАК ДЕЦЕ							

Табела 2 Сеоске месне заједнице у којима су реализовани програми васпитно образовног рада , са припадајућим објектима, простором где се реализују и адресама.

Р. б.	Сеоска месна заједница	Припадајући објекат	Простор	Адреса
1.	Липе	Бубамара	При Основној школи „Вук Караџић“ и посебан простор адаптиран за боравак деце	Вука Караџића 1 Липе
2.	Радинац	Дизниленд	При Основној школи „Иво Андрић“ и при постојећој амбуланти у Радинцу	Адреса ОШ: Спасоја Пејановића бб Адреса амбулante: Радинац бб Радинац
3.	Враново	Полетарац	При Основној школи „Доситеј Обрадовић“ и посебан о бјекат у дворишту школе за боравак деце предшколског узраста	Михајла Аврамовића 1 Враново
4.	Мала Крсна	Полетарац	При Основној школи „Ђура Јакшић“ и простор при Дому Црвеног крста Смедерево	Адреса ОШ: Маршала Тита бб Адреса: Дома Црвеног крста: Краља Петра бб,

				Мала Крсна
5.	Скобаљ	Полетарац	При Основној школи „Иво Лола Рибар“	Маршала Тита 109 Скобаљ
6.	Лугавчина	Полетарац	При Основној школи „Бранко Радичевић“	Бориса Кидрича 4 Лугавчина
7.	Сараорци	Полетарац	При Основној школи „Херој Света Младеновић“	Маршала Тита 95 Сараорци
8.	Михајловац	Пчелица	При Основној школи „Сава Ковачевић“	Црногорска 2 Михајловац
9.	Колари	Весели цветови	При Основној школи „Илија Милосављевић Коларац“	Коларчева бб Колари
10.	Друговац	Весели цветови	При Основној школи „Светитељ Сава“	Друговац бб Друговац
11.	Вучак	Весели цветови	При Основној школи „Свети Сава“ у Вучаку	Вучачка бб Вучак
12.	Шалинац	Хајди	При Основној школи „Јован Јовановић Змај у Шалинцу	Шалинац
13.	Удовице	Хајди	Посебан простор за боравак деце предшколског узраста	Удовице
14.	Сеоне	Хајди	При Основној школи „Димитрије Давидовић“	Сеоне
15.	Раља	Пчелица	При Основној школи „Иво Андрић“ Радинац и при амбуланти	Раља
16.	Врбовац	Пчелица	Посебан простор	Врбовац
17.	Суводол	Весели цветови	Посебан простор	Суводол
18.	Ландол	Весели цветови	При Основној школи	Ландол
19.	Бадљевица	Пчелица	Посебан простор	Бадљевица
20.	Биновац	Пчелица	При Основној школи „Илија Милосављевић Коларац“	Биновац
21.	Мало Орашје	Лептирић	Посебан простор	Мало Орашје
22.	Водањ	Лептирић	Посебан простор	Водањ
23.	Добри До	Пчелица	При Основној школи „Сава Ковачевић“	Добри До

Радно време Установе је од 5.30h до 16. 30h, односно од 11.30h до 22.30h, до када ради друга смена у вртићу „Бамби“ као један од облика рада у Установи. Право коришћења друге смене имају родитељи корисници услуга свих наших објеката под условом да раде по сменама. Јутарњи пријем деце је флексибилан.

Родитељима је препоручено да деца долазе до 8h како би доручковала. Током боравка деца добијају три оброка, дневни одмор и васпитно-образовне активности по плану и програму.

Припремни предшколски програм у четворочасовном трајању у зависности од просторних могућности објеката организовао се и у преподневним и у послеподневним часовима.

Полудневни борак за децу од 3,5-5,5 мешовитог узраста у сеоским месним заједницама, у зависности од просторних могућности организовао се у преподневним и у поподневним часовима.

Радно време Установе је од 5.30h до 16.30h у првој и од 11.30h до 22.30h у другој смени у складу са потребама породице и деце. Основе програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“ су основа за израду и развијање програма васпитно-образовног рада на нивоу Установе, односно васпитне групе, развијање различитих програма и облика у предшколском васпитању и образовању, за праћење и вредновање квалитета предшколског васпитања и образовања и унапређивање и развој предшколске установе и делатности у целини.

Припремни предшколски програм, у години пред полазак у школу, осим у објектима у седишту Установе у целодневном и полудневном (четворочасовном) трајању, организује се и у просторијама основних школа и другим адаптираним просторима у сеоским месним заједницама у полудневном (четворочасовном) трајању.

У адаптираним просторима у сеоским месним заједницама организујемо и рад са децом од 3,5 до 5,5 година у васпитним групама у полудневном(четворочасовном) трајању.

Припремни предшколски програм, у години пред полазак у школу, осим у објектима у седишту Установе у целодневном и полудневном(четворочасовном) трајању, организује се и у просторијама основних школа и другим адаптираним просторима у сеоским месним заједницама у полудневном (четворочасовном) трајању.

У адаптираним просторима у сеоским месним заједницама организујемо и рад са децом од 3,5 до 5,5 година у васпитним групама у полудневном(четворочасовном) трајању.

Васпитно-образовни рад се остварује на српском језику.

В. Култура установе: мисија и мото установе

Мисија

Осмишљеним васпитно-образовним радом кроз игру наша Установа подстиче целовит дечји развој на добробит детета, уважавајући различитост и посебност сваког детета, са посебним подстицањем детета у развоју социјалних вештина и знања, неопходних за боравак у колективу, полазак у школу, за живот.

Визија

Уважавајући потребе локалне друштвене заједнице и савремене породице, улажући у креирање и реализацију разноврсних програма, проширењем смештајних капацитета, подстицањем рани раст и развој све деце, дајући приоритет деци из осетљивих група, и на тај начин постаћемо модерна, високо професионална институција у којој заједничким снагама професионалаца, родитеља, локалне заједнице и медија обogaћујемо средину за дечји развој и учење.

МОТО УСТАНОВЕ

РАНИ РАСТ И РАЗВОЈ РАЗЛИЧИТО ОБОЈ!

ВЕШТО ПОТОМ СПОЈИ ДА РАСТЕМО „СВОЈИ“

РАДОЗНАЛИ, ЗАДОВОЉНИ

АКТИВНИ И ОСНАЖЕНИ!

2. Предшколска установа као место реалног програма васпитно-образовног рада

Полазишта: Реални програм настаје и гради се у реалном контексту васпитно-образовне праксе. Он не може бити унапред писани документ већ се гради кроз заједничко учење свих учесника, обликује културом вртића, породице и локалне заједнице и ширег друштвеног контекста и планским промишљеним деловањем васпитача заснованим на концепцији Основа програма.

А. Програм васпитно-образовног рада са децом као израњајући програм заједничког живљења

Полазиште: Васпитно-образовни програм се гради кроз заједничко учење деце и одраслих као аутентичних људских односа и заједничтва у ситуацијама, догађајима и активностима које

за њих имају смисла, као процес заједничког учења деце и одраслих кроз који одрасли и деца заједнички конструишу знања и разумевање себе и света, а не као примена програма на децу према унапред испланираном појединачним активностима и издвојеним садржајима подучавања. Програм је израњајући а не унапред прописан.

ЦИЉЕВИ ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА УСМЕРЕНИ НА ДЕТЕ

ПОДРШКА ДОБРОБИТИ ДЕТЕТА

Добробит је вишедимензионални конструкт којим се обједињује разумевање холистичке природе развоја, целовитости процеса неге, васпитања и образовања и интегрисаног учења детета предшколског узраста. У најширем смислу, добробит је капацитет успешног персоналног и интерперсоналног функционисања, испољавања и култивисања људских потенцијала за развој и напредак и може се сагледати у три димензије:

1. Персонална добробит (бити добро и функционисати успешно)
2. Делатна добробит (умети и хтети)
3. Социјална добробит (припадати, прихватати и учествовати)

Добробит за дете у реалном програму је:

- да се осећа добро и витално,
- остварено, задовољно и срећно
- сигурно али не презаштићено и пререгулисано
- сигурно да ће се његове потребе, интереси и интересовања уважавати и подржавати
- припадником заједнице вртића и шире заједнице
- усклађено са правилима, нормама и захтевима окружења
- да ће бити укључено у заједницу вршњака и вртића, бити саслушано и уважено
- да ће моћи да посматра, пита, размењује, истражује, машта
- да се изражава креативно и маштовито кроз различите форме, медије и материјале.
- да испољава своја интересовања, бира и преузима иницијативу
- да доприноси и види да је његов допринос препознат и важан
- да прави добар избор, доноси одлуке и преузима одговорност
- да управља својим емоцијама и разуме емоције других

- да успешно комуницира и сарађује са другима, преговара и да се договара и разрешава конфликте

- да прихвата промене, да буде отворено и флексибилно.

ПОДРШКА ДОБРОБИТИ ДЕТЕТА У РЕАЛНОМ ПРОГРАМУ КРОЗ ОДНОСЕ И ДЕЛАЊЕ

Програм настаје и гради се у реалном контексту васпитно-образовне праксе. За дете, програм се манифестује као остваривање његове добробити кроз односе који се развијају са физичким окружењем, вршњацима и одраслима у реалним ситуацијама делања.

За дете су у односима важни сигурност, континуитет и учешће. Потребно је омогућити деци да изражавају своје потребе и интересовања, да се ослањају на друге и изграђују осећање поверења, сигурности и припадања, развијају позитивну слику о себи, развијају позитивне начине интеракције са другима, буду укључена у доношење одлука и прављење избора, деле информације и учествују у дијалогу са другом децом и одраслима.

Васпитач гради односе кроз истинску укљученост и бављење децом, одржавањем баланса, уважавањем изградње узајамног односа поштовања и разумевања. Васпитач прихвата свако дете уважавањем његових јаких страна и као вредно по себи, уважава дететово породично и културно окружење и успоставља добре односе са породицом, препознаје и уважава специфичне потребе, осећања и интересовања детета и уважава дететов однос са њему блиским особама-пријатељима, члановима породице, као и љубимцима и предметима који су за дете важни, пружа искуства заједништва, уважава различитости и прихвата различитост као вредност

Дете учи сопственим чињењем и учешћем у заједничким активностима са вршњацима и одраслима, што називамо једним именом- делање детета. У вртићу делање детета обухвата игру, активно учешће у животно-практичним ситуацијама и ситуацијама планираног учења.

ИГРА

Игра је слободно изабрано, саморегулисано и суштински мотивисано делање у коме се дете добро осећа, активира све своје потенцијале и превазилази своје границе. Игра је основ развијања и испољавања свих димензија добробити детета.

Дете у игри гради идентитет и односе, истражује и реконструише значења, ствара симболе, ужива и радује се.

Према начину на који васпитач подржава игру у програму, говоримо о три типе игре: отворена, проширена и вођена игра. У отвореној игри, деца према сопственој иницијативи граде игровни план и правила у игри. Васпитач се фокусира на припремање средине и праћење игре. У проширеној игри васпитач подржава игру заједничким играњем са децом. У вођеној игри

васпитач иницира, учествује и усмерава игру, при чему се договара са децом и пази да не наруши игровни образац.

ЖИВОТНО-ПРАКТИЧНЕ АКТИВНОСТИ

Деца учествују у различитим свакодневним активностима које су део животног контекста као што су рутине, ритуали и аутентични догађаји у вртићу и ван њега.

Дете у животно-практичним ситуацијама гради односе, развија самосталност, сигурност и спретност, развија симболичко изражавање, ужива и радује се.

Подршка васпитача огледа се у обезбеђивању устаљеног ритма у рутинама усаглашеном са породицом. Приближава деци рутине и ритуале других култура, помаже деци да припреме добродошлицу за нову децу, обезбеђује деци да свакодневно бораве на отвореном, да се играју и баве различитим активностима у природном окружењу и омогућава деци да учешћем у догађајима у локалној заједници доживљавају себе као део те заједнице.

ПЛАНИРАНЕ СИТУАЦИЈЕ УЧЕЊА

Планиране ситуације учења су ситуације у које се улази са намером да се нешто истражи, сазна, искуси, открије или представи. Оне су увек делатне за децу и смислено су повезане са темом/пројектом. Планиране ситуације учења које покрећу децу су ситуације у које деца улазе са намером да нешто открију или представе. То су ситуације у којима се деца циљано баве оним што их посебно интересује у оквиру теме или пројекта који се развија. Деца се у планираној ситуацији учења удружују у малу групу када имају заједнички фокус пажње, или их окупира решавање неког проблема и трагање за сазнањем и тада заједнички усмеравају своје учење.

Васпитач у планираним ситуацијама учења подржава децу тако што се фокусира на процес учења, а не на продукт, омогућава деци да се баве оним што за њих има смисла, што их чуди и занима, омогућава деци различите изворе учења, подстиче децу да користе говор у тумачењу својих мисли, моделује истраживачки однос у учењу, омогућава деци да развијају различите врсте ране писмености (језичке, математичке, визуелне), подстиче различите и креативне начине изражавања, приближавање културног наслеђа непосредне и шире заједнице, истражује са децом на отвореном, помаже деци да израђују пригодна средства и опрему за оно чиме се баве у теми или пројекту, омогућава деци различите изборе, обезбеђује деци сигурност и охрабрује их, подстиче децу да развијају и преиспитују своје „полазне теорије“ о природним и друштвеним, физичким појавама, подстичу децу да повезују оно што раде са претходним искуством и знањима, развија заједништво кроз подстицање узајамне подршке, прихватања, уважавања, истицање вредности заједничког доприноса, омогућава деци да смислено користе дигиталне технологије као оруђа у бављењу темом или пројектом и помаже деци да на различите начине документују своје учење.

Принципи развијања реалног програма

Принцип усмерености на односе

У развијању програма, фокус васпитача је на стварању подржавајућег социјалног и физичког окружења којим се обезбеђује сигурност, континуитет, учешће деце и укљученост васпитача и којим се негују односи уважавања, сарадње, одговорности и заједништва.

Принцип животности

У развијању програма, фокус васпитача је на развијању заједништва деце и одраслих, вршњачке заједнице и повезивању са породицом и локалном заједницом, стварањем прилика за заједничко учење. Заједничко учење се остварује кроз активности које су смислене јер проистичу из искустава, аутентичних интересовања и односа, потреба и иницијатива, проблема и питања, догађаја и збивања у групи и заједници.

Принцип интегрисаности

У развијању програма, фокус васпитача је на стварању прилика за учење као интегрисаног искуства детета кроз оно што чини (делање) и доживљава (односи), а не према унапред испланираним појединачним активностима на основу аспекта развоја или образовних области и издвојеним садржајима подучавања.

Принцип аутентичности

У развијању програма, фокус васпитача је на препознавању и уважавању интегритета, различитости и посебности сваког детета, развојних, културних, социјалних и других специфичности деце и њихових породица, као и јаким странама и потенцијалима сваког детета, посебно узимајући у обзир потребе за подршком деци са сметњама у развоју и инвалидитетом и деци из других осетљивих друштвених група. Принцип аутентичности подразумева индивидуализовани приступ сваком детету уз истовремену подршку укључивању сваког детета у вршњачку заједницу и заједничке активности.

Принцип ангажованости

У развијању програма, фокус васпитача је на ситуацијама и активностима којима се подржава: учење детета кроз властиту активност; ангажованост детета; иницијатива и избор деце; различити начини бављења појединим питањима, проблемима и садржајима; стваралачка прерада искуства и креативно изражавање властитих идеја, доживљаја, мишљења и сазнања. Принцип ангажованости подразумева укљученост васпитача и заједничко учешће са децом, а не директно подучавање.

Принцип партнерства

У развијању програма, фокус је на уважавању перспективе деце и породице (њихових мишљења, идеја, иницијативе, одлука) и на различитим начинима укључивања породице и повезивања са локалном заједницом.

Б. Врсте програма и услуга

Установа целокупним својим деловањем, уважавајући теоријске поставке Нових основа програма „Године узлета“ осмишљава и реализује све своје програме:

1. Сагледавањем детета као јединственог и целовитог бића, компетентног и богатог потенцијалима, активног учесника заједнице вршњака и одраслих, посвећеног учењу, као креативног бића и бића игре;
2. Сагледавањем праксе вртића као важног фактора за грађење реалног програма. Вртић представља место заједничког живљења и делања све деце кроз инклузивну праксу уз аутентичан људски однос уважавањем различитости и добробити деце. Развијањем професионалног односа међу васпитачима, стручним сарадницима, сарадницима и свим другим запосленим на бази поверења, уважавања, размене и узајамне подршке кроз рефлексивни приступ пракси и сталном преиспитивању теоријских и властитих полазишта у дијалогу са колегама, породицом и децом.
3. Сагледавањем природе и функције предшколског васпитања и образовања кроз целовитост процеса васпитања, неге, бриге и образовања имајући у виду дугорочне циљеве, интегрисани приступ учењу, развоју и континуитету у образовању

Вршњаци су деци врло важни у успостављању интеракција са млађом и старијом децом, заједничкој активности и развијању пријатељстава. Дете мора да научи да се интегрише припадништво вршњачкој групи (да следи,прихвата, сарађује, усаглашава се,поштује правила) са другим аспектима вршњачких односа, као што су такмичење, преузимање вођства и разрешавање конфликта.

Заједница директно, а преко породице индиректно, обликује услове и начине одрастања деце. За дете је заједница пре свега његово непосредно окружење- породица, суседство, родбински систем, вртић и друге установе и институције које оно посећује попут дома здравља, продавнице, отворених простора(парк, игралишта, дворишта), играонице, библиотеке, позоришта за децу. Тиме оно развија нова знања, осећања припадништва и заједничког социјалног учешћа, као и властите вредности и идентитет.

Васпитно-образовни рад реализоваће се у следећим програмима:

Стални програми

1. Целодневни боравак деце до 3 године (јасле- прва и друга смена)
2. Целодневни боравак деце од 3 године до укључивања у припремни предшколски програм (вртић- прва и друга смена)
3. Целодневни боравак- припремни предшколски програм
4. Полудневни боравак- припремни предшколски програм у седишту Установе
5. Полудневни боравак-припремни предшколски програм ван седишта Установе
6. Полудневни боравак- за децу од 3,5 до 5,5 година у селима, ван седишта Установе

7. Рад са децом на болничком лечењу
8. Инклузивне васпитне групе деце (ромске деце и деце са сметњама у развоју)

Диверсификовани програми

Уважавајући основне поставке Стратегије развоја обрзовања у Србији до 2020. године, Правилника о врстама, начину остваривања и финансирања посебних и специјализованих програма и других облика рада и услуга које остварује предшколска установа саставни део понуде су диверсификовани програми за децу и родитеље којима је потребан краћи, повремен, пригодан боравак деце у институцији или на другим пригодним местима. Институције културе нам постају места учења и дечјег развоја. Ови програми ће обухватити децу од 3-5,5 година. Основни циљ ових програма је да одговори на аутентичне потребе деце и породице, да вртић није једино место учења и дечјег развоја и на тај начин уважавајући значај улагања у рани раст и развој повећамо обухват деце узраста од 3,5 до 5,5 година.

В. Физичко окружење као димензија програма

Полазиште: Физичко окружење (просторно-временска организација) на директан начин обликује положај детета и васпитача у програму. Односи који проистичу из физичког окружења и којима се истовремено обликује физичко окружење чине непосредну средину за учење.

Простор и време у нашем вртићу су организовани тако да пружају могућност деци да раде заједно и сарађују. Простор је персонализован и одражава особености и живот групе и поједине деце из групе, мења се у складу са потребама деце и пројектним активностима. Организован је тако да пружа могућност детету да се осами и да деца не буду ометана док се баве неком активношћу. Материјали су груписани и лако приступачни, чиме се деца подстичу да буду независна и праве изборе.

Деца могу да реорганизују и уређују простор и материјале. Постоји мноштво материјала неструктурираног и полуструктурираног материјала.

ВАЖНОСТ ПРОСТОРА:

Открива нашу слику о детету

Открива наше виђење процеса учења

Омогућава /неомогућава активно учешће и учење деце у заједници

Одражава /неодражава лични печат групе

Уважава /неуважава различитости и демократске вредности

Одражава /неодражава богатство културе, људског сазнања и делања

ПРОСТОРНЕ ЦЕЛИНЕ

(заједничке јаслице и вртић)

- Просторна целина за конструисање
- Просторна целина за симболичку игру
- Просторна целина за визуелне уметности
- Литерарна просторна целина
- Просторна целина за осамљивање и скривање

ЈАСЛИЦЕ:

- кинестетичка просторна целина (подлоге за пењање, тунели, мобилне играчке фиксиране на плафон, лопте)
- сензорна просторна целина (материјали за манипулисање, сензорне табле и светелећи сто)
- за спољашње просторе: пешчаник и кадице са песком, земљом

ДВОРИШТЕ:

- Пешчаник
- Дрвени пањеве, трупци, даске, гране
- Гуме, гумено црево
- Групне љуљашке
- Конструкција, утврђења, бродови, куће

3. Предшколска установа као место демократске и инклузивне праксе

А. Партнерство са породицом

Полазиште: Породица је примарни и најважнији васпитач деце. У оквиру праксе предшколске установе, породице треба да имају могућности и прилике да бирају, активно учествују у васпитању и образовању своје деце на јавном плану, да освећују своје потребе и капацитете и развијају родитељске компетенције. Развијање партнерства са породицом подразумева преиспитивање полазишта, претпоставки и очекивања од сарадње са породицом и постојећих образаца моћи.

Вртић је место које емитује добродошлицу породици и уважавање породице јасним просторно-организационим показатељима (нпр. постојање собе/простора за родитеље, постера добродошлице, визуелних ознака простора...) Породица је упозната са концепцијом програма. Родитељи се питају шта је за њих важно и шта би волели у односу на своју децу и себе. Могу на различите начине да се укључују: као чланови Управног одбора, Савета родитеља, чланови тимова, као волонтери, као учесници у непосредним активностима са децом. Постоје организоване социјалне активности које пружају могућност дружења родитеља и практичара, као што су излети, шетње, културни догађаји. Постоје могућности да родитељи индивидуално

разговарају са васпитачем и разговарају о свом детету у различито време дана и у различитим данима у недељи. Родитељи се подстичу на укључивање других чланова породице и пријатеља тако што их могу довести и укључити у активности у вртићу. Програм уважава различитости породице и пружа различите начине укључивања и прилагођавања потребама и могућностима родитеља. Родитељи могу по договору да се активно укључе у различито време, на различите начине у активности Установе и то се документује, као и активно укључивање родитеља у пројектне активности групе.

Партнерство са породицом се гради кроз узајамно поверење, поштовање, познавање, емпатију, осетљивост и уважавање перспективе друге стране. Кроз сталну отворену комуникацију и дијалог, кроз узајамно препознавање и уважавање јединственог доприноса обе стране.

Активност	Место	Време	Начин реализације и реализатори
Општи родитељски састанци	Сви објекти	Септембар и према потреби	Састанак–информисање Реализатори ВОР-а,
Групни родитељски састанци	Сви објекти	Септембар, током године	Састанак, радионица Реализатори ВОР-а
Најчешће теме родитељских састанака односиле су се на адаптацију деце на колектив, карактеристикама појединих развојних периода			
Индивидуална сарадња са родитељима	Сви објекти	Свакодневно и према потреби	Разговор, белешка Реализатори ВОР-а, стручни сарадници, сарадници
Анкета за родитеље/старатеље	Сви објекти	Током године према потреби	Анкете, упитници Реализатори ВОР-а, стручни сарадници, тим за самовредновање
Пано за родитеље/старатеље	Сви објекти	Током године	Информативни панои, панои за децу Реализатори ВОР-а,
Кутија за сугестије	Сви објекти	Током године према потреби	Пружање могућности родитељима/старатељима да искажу своје потребе и очекивања Реализатори ВОР-а, родитељи
Учешће	Сви објекти	Током године	Прославе, излети, акције и

родитеља/старатеља у заједничким активностима	према потреби	боравак у групи Реализатори ВОР-а, родитељи/старатељи, деца
Савет родитеља Установе	Објекат „Хајди“ Током године према плану рада Савета Установе	Састанци–информисање, дискусија Чланови Савета, директор, помоћник директора, стручни сарадници, секретар Установе

Б. Повезаност са локалном заједницом

Полазиште: Заједница обликује услове и начине одрастања детета и праксу предшколске установе. Предшколска установа обогаћује своју праксу коришћењем ресурса локалне заједнице, а деца учећи у заједници развијају нова знања, осећање припадности и заједничког социјалног учећа, властиту вредност и идентитет. Различита окружења у локалној заједници (школа, центри културе, спорта и рекреације, отворени простори, друге институције локалне средине) су простори заједничког учећа деце и одраслих у учењу и грађењу смисла, кроз дијалог и узајамну подршку.

Социјални и културни контекст је врло важно полазиште у планирању програмских активности наше Установе. Повезаност рада Установе са културним и образовним институцијама града као што су: школе, библиотеке, музеј, историјски архив, галерија, Тврђава, Центар за културу постоји већ много година. Учинићемо све да та повезаност и сарадња буду што квалитетнија јер „Дете учи оно што живи“. Нарочито нам је важна сарадња вртића и школе с обзиром да се све наше активности у ширем смислу усмерене на припрему деце за полазак у школу. У години пред полазак у школу та припрема је интезивнија и непосреднија, те ће и сарадња са школом обухватити размену мишљења и усаглашавање професионалаца (учитеља, васпитача, стручних сарадника и родитеља). Неговаћемо све облике досадашње сарадње са школом, а континуираним процесом евалуације и самоевалуације градићемо нове облике са основним исходом што успешније припреме деце за полазак у школу.

Ресурси и простори се користе за реализацију различитих активности на отвореним просторима, у институцијама образовања, културе и спорта. Деца и васпитачи учествују у различитим дешавањима у локалној заједници (прославе, фестивали, акције, представе, изложбе, перформанси, промоције. Локалне привредне и услужне организације (банке, фабрике, занатске радње, тржни центри...) су места реализације програмских активности или учествују у активностима у вртићу и те организације учествују у финансирању појединих активности и акција, у опремању и набавци потрошних материјала. Информације о предшколској установи и програму као и омогућавање повезивање породице са другим услуга које су доступне у локалној заједници.

Сарадња са школом кроз узајамне посете, организовањем заједничких активности и акција и разменом информација у сарадњи са школом и другим установама у заједници, благовремено информише и припрема родитеље и децу за прелазак из вртића у школу, заједно са школом организује различите програме, активности и акције које повезују практичаре, децу и родитеље из вртића и школе (спортско-рекреативни програми, уметничке радионице, програми пријатељства, прославе, фестивали, представе, изложбе, перформанси; остварује узајамне стручне посете и размене информација о програмским активностима, обезбеђује континуитет у образовном контексту усклађивањем физичког окружења, стла комуникације и педагошког приступа, размењује податке којима се обезбеђује правовремене информације о различитим програмима подршке за децу и родитеље којима је потребна додатна образовна или нека друга подршка.

Вршњаци су деци врло важни у успостављању интеракција са млађом и старијом децом, заједничкој активности и развијању пријатељстава. Дете мора да научи да се интегрише припадништво вршњачкој групи (да следи,прихвата, сарађује, усаглашава се,поштује правила) са другим аспектима вршњачких односа, као што су такмичење, преузимање вођства и разрешавање конфликта.

Заједница директно, а преко породице индиректно, обликује услове и начине одрастања деце. За дете је заједница пре свега његово непосредно окружење- породица, суседство, родбински систем, вртић и друге установе и институције које оно посећује попут дома здравља, продавнице, отворених простора(парк, игралишта, дворишта), играонице, библиотеке, позоришта за децу. Тиме оно развија нова знања, осећања припадништва и заједничког социјалног учешћа, као и властите вредности и идентитет.

В. Рад са децом и породицама из осетљивих група

Полазиште: Развој инклузивне праксе којом се уважава родна, културна, здравствена и свака друга различитост, развија осетљивост на дискриминацију (родну, културну, социјалну, националну...) и посебна пажња посвећује укључивању деце из осетљивих група.

Индивидуализацијом васпитно-образовног процеса, васпитачи, као истраживачи сопствене праксе, даће максимални допринос дечијем развоју, ослањајући се на посебности, различитости и сачуване капацитете деце. Свако дете у васпитно-образовну средину уноси своју посебност коју процесом индивидуализације препознајемо и уважавамо.. Те отуда у средини где се васпитно-образовни рад организује по принципима индивидуализације васпитно-образовног процеса, даје се могућност за оптимални развој све деце. Трудићемо се да уклонимо све физичке и социјалне баријере. Деца из осетљивих друштвених група су у редовним групама. Родитељи све деце су нам важни сарадници у процесу инклузивног васпитања и образовања деце.

Г. Транзиција и континуитет

Полазиште: Деци је потребан континуитет искустава из различитих животних окружења кроз који се гради осећање сигурности и смисла и развијају диспозиције за учење као основ целоживотног учења.

У циљу олакшавања адаптације у свим јасленим групама реализују се родитељски састанци у јуну месецу, чији је циљ информисање родитеља о процесу укључивања детета у колектив, планом адаптације, али изграђивања почетног међусобног поверења. Током периода адаптације, родитељи присуствују свакодневним активностима, и на тај начин доприносе процесу прилагођавања детета на колектив. Кроз спонтане и плански организоване индивидуалне разговоре медицинске сестре васпитачи добијају од родитеља значајне информације о детету (навике, ритам дневних активности код куће...), али и пружају родитељима информације о напредовању и развоју детета. Осим индивидуалних разговора сарадња се остварује и кроз тематске родитељске састанке, радионице и заједничка дружења. У циљу креирања подстицајне социјалне и физичке средине састављена су бројна средства за подстицање децјег развоја, континуирано су оплемењивани простори за игру неструктурираним и полуструктурираним материјалом и др. Настоји се да се простори изван радне собе користе као средине за игру и учење деце.

4. Предшколска установа као место рефлексивне праксе

А. Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање

Полазиште: развијање рефлексивне праксе је континуирани процес преиспитивања теоријских и властитих полазишта и сопствене праксе кроз односе сарадње, поверења и размене са колегама, породицом и децом; повезивањем са другим практичарима, истраживачима и стручњацима у покретању заједничких истраживања о питањима која су релевантна за праксу предшколске установе и која су у функцији развијања програма, у складу са концепцијом Основа.

Кључна подручја стручног усавршавања која су релевантна за развијање рефлексивне праксе и професионално оснаживање:

- Унапређивање дигиталних компетенција васпитног особља
- Освешћивање и оснаживање властитих капацитета и уверења о детету, учењу и својој улози у новим Основама програма

Принципи остваривања развразвијања заједнице учења:

- Рад на обезбеђивању и унапређивању квалитета образовно-васпитног рада
- Рад на обезбеђивању доступности за што већи број запослених за све облике стручног усавршавања, поготово за акредитоване семинаре и стручне сусрете
- Рад на усклађивању садржаја свих облика стручног усавршавања са потребама запослених (интересовања запослених, приоритетни циљеви Развојног плана установе,

результати самовредновања установе) узимајући у обзир материјалне могућности установе.

- Планирање, праћење и примена знања стечених на различитим облицима стручног усавршавања у раду.

Б. Праћење и вредновање остваривања предшколског програма

Полазишта: Сврха вредновања програма је критичко преиспитивање усклађености праксе предшколске установе и реалног програма са концепцијом Основа програма (теоријско-вредносним полазиштима, циљевима и димензијама реалног програма). Циљ је грађење квалитета праксе предшколске установе као заједнице учења и квалитета програма.

Сврха праћења детета није процењивање његових развојних могућности и постигнућа, него потпуније разумевање дететовог развоја и учења и на основу тога пружање сталне подршке добробити детета. Његова функција је: да се представи богатство и различитост дечијих идеја и начин на који деца виде и разумеју себе и свет око себе као своје чешће у дечијем вртићу. Да деца развијају самопоуздање, осећају се прихваћено, уважено и подстакнуто, да даље истражују, када виде да се документује и показује оно што они испробавају, стварају и оно о чему размишљају. Да се омогући кроз документовање неке ситуације дете враћа различитим ситуацијама, да их поново тумачи и да слуша запажања других. Да васпитач прати и истражује начине на које подржава учење деце и њихово учешће у развијању програма и да остварује сарадњу са породицом кроз праћење поверења, дијалог и заједничко учешће.

Сврха праћења развијања програма је континуирано праћење квалитета програма предшколског васпитања и образовања. Његова функција је: да васпитач критички преиспитује усклађеност реалног програма са концепцијом Основа програма и принципима датим у Основама. Да васпитач развија рефлексивни приступ пракси самостално и у сардњи са колегама преиспитавање односа измеђа уверења и намера наспрам праксе. Да васпитач континуирано преиспитује стратегије које користи у развијању реалног програма кроз димензије властитих поступака, организације физичке и социјалне средине, начине учешћа деце. Да васпитач промовише програм и омогућава професионалној и друштвеној заједници да се потпуније упозна са програмом вртића и тиме их подстакне на допринос и учешће.

На реализацији свих планираних активности биће ангажовани васпитачи, медицинске сестре и стручни сарадници. Један од приоритетних задатака је укључивање родитеља и локалне заједнице у све планиране активности како по питању реализације тако и по питању вредновања и самовредновања процеса остваривања програмских поставки.

Настојаћемо да реализација овакве концепције Предшколског програма буде ослоњена на васпитача као истраживача, креатора и рефлексивног практичара.. То је процес који подразумева непрестану спремност за промене на професионалном и личном плану и води трансформацији предшколске установе и васпитне праксе у отворени систем васпитања и образовања.

У функцији даљег развијања програма бавићемо се вредновањем остваривања Предшколског програма укључујући све актере васпитно-образовног процеса користећи:

- Индивидуалне разговоре са родитељима
- Упитнике/анкете за родитеље
- Упитнике/анкете за васпитаче и стручне сараднике
- Радионице, трибине, округле столове
- Протоколе праћења и посматрања деце и васпитача
- Протоколе праћења начина коришћења дидактичких средстава
- Дечији портфолио
- Групни портфолио
- Портфолио професионалаца
- Анализе педагошке документације
- Хоризонталне размене информација на нивоу васпитачких парова
- Хоризонталне размене информација на нивоу тимова
- Анализе васпитне праксе на нивоу стручних органа Установе
- Ставовe Педагошког колегијума и Савета родитеља
- Извештаје о стручно-педагошком надзору саветника Министарства просвете

Председник Управног одбора

Анђелина Цикота Филић